

An Evaluation of High School History Textbooks in the Republic Period

Eray Alaca¹

¹ Giresun University, Faculty of Education, Turkey

ARTICLE INFO

Article History:

Received 28.02.2017

Received in revised form
09.04.2017

Accepted 23.04.2017

Available online
27.08.2017

ABSTRACT

Following the proclamation of the Republic, historiography and history teaching became one of the main means of conveying identity while a new nation was being built. In particular, anthropological and archaeological studies focusing on the origins of the Turks became increasingly common. Such a constructive perspective on history teaching directly influenced textbooks. Using the textbooks' capacity to address broad populations, helped raise historical consciousness and ultimately led to the ideological shaping of historical textbooks in all periods of the Republic. New history textbooks started to be used while the others were being removed depending on the fluctuating political situation due to domestic and foreign political developments. The present study analyzed high school (secondary education) history textbooks that have been used since the early years of the Republic to reveal such change and development. The sources of the study are mainly the Journal of Communiqués of the Ministry of National Education of the Republic of Turkey, the decisions made in national education councils, and high school history curricula. The study employed the document review method to define categories according to the periods during which the history textbooks were used. Political tendencies and conceptions of history pertaining to the relevant periods were taken into account when developing the categorization, and we created tables to demonstrate when the history textbooks started and ceased to be used. Interpreting the data helped identify the reasons underlying why a single book was used in certain periods, whereas multiple history textbooks written by various authors and published by various publishing houses were used in some others. As the study results indicate, history textbooks have been an area of ideological struggle influenced by political tendencies and conceptions of history. The Turkish History Thesis, humanism, and Turkish-Islamic synthesis were found to influence the writing of history textbooks.

© 2017 IOJES. All rights reserved

Keywords:

Humanism, high school, history textbooks, Turkish-Islamic synthesis, Turkish history thesis

1

Extended Summary

The main purpose of the study is to contribute to existing and future studies by compiling the names and authors of history textbooks used in Turkey from the early years of the Republic until current times as well as the specific years during which they were used.

Method

The study employed the document review method. Data were collected from the studies conducted by the Science Committee from 1921 to 1926, reports from national education councils from 1939 to 2014, and the *Journal of Communiqués of the Ministry of National Education of the Republic of Turkey*, published from 1939 to 2017. The history textbooks that were used during the periods under study were obtained from the Archive of the Ministry of National Education, the National Library of Turkey, and second-hand booksellers.

Findings

The history textbooks approved by the Ministry of National Education from 1923 to 2017 and announced in the *Journal of Communiqués of the Ministry of National Education of the Republic of Turkey* were

¹ Corresponding author's address: Eray Alaca, Giresun University, Faculty of Education, Social Sciences and Turkish Education Department, Giresun/Turkey
Telephone: 0454 310 10 00
e-mail:eray.alaca@giresun.edu.tr
DOI: https://doi.org/10.15345/iojes.2017.04.008

categorized according to the periods in which they were used. From 1923 to 1931, the history textbooks used during the late Ottoman period continued to be used, with certain modifications and additions being made. In 1931, the first history textbook complying with the Republican ideology was written. In the period governed by the Turkish History Thesis, history textbooks remained as single books in the curriculum until 1942, at which point new history textbooks started to be used within the scope of the humanistic concept of history. The history textbooks of the humanistic period continued to be used as single books until 1951.

In 1950, the Democrat Party (DP) came to power with a liberal discourse, and textbooks were freely published, resulting in more than one history textbook being used during this period. Although the textbooks published by the Ministry of National Education remained in the curriculum, textbooks written by various authors and published by private publishing houses were also included in the curriculum. The use of multiple books continued until 1967. In 1967, a single book started to be used once again. During this period, the textbooks written by Emin Oktay and Niyazi Akşit, adopting a humanistic perspective of history, were part of the curriculum. From 1976 to 1978, the Nationalist Front government asked various authors to prepare textbooks written within the scope of the Turkish–Islamic synthesis; these were used as single textbooks within the specified dates.

In the 1991–1992 academic year, the “passmark rating and credit system” was put into practice. Because the Ministry of National Education considered previous history textbooks to be substandard, new history textbooks were written by specialized academics. Therefore, in 1993, many history textbooks written by various authors and published by various publishing houses were included in the curriculum. Although some of the textbooks included in 1993 were removed from the curriculum in the same year, others continued to be used for years to come. In addition, while one textbook was being used, other ones written by different author(s) were also allowed to be employed. In this sense, history textbooks were categorized into periods from 1993 to 2017, starting from the first year they were used until the last book was removed, to prevent any confusion.

Discussion and Conclusion

According to the results of the study, the history textbooks used in Turkey have been shaped by the political powers and concepts of history. Generally, following the discussions at national education councils, history textbooks were changed with the approval of the political entity in power at that time. When the power shifted, the new government did not change the existing textbooks if they complied with the new power’s ideological tendencies. This approach was true not only for civil governments, but also for military governments. This led to the use of either a single book or multiple books for history courses during certain periods. In this sense, the analysis identified four periods. The first period, from 1931 to 1951, was characterized by the Turkish History Thesis. The first history textbooks of the Republic were written upon Atatürk’s request. They were used as single books. Following Atatürk’s death, new history textbooks were written based on the humanistic perspective, and they were used as single books until 1951.

The second period lasted from 1951 to 1967. Under the rule of the Democrat Party (DP), history textbooks were freely published. The humanistic concept of history continued to dominate this period, but textbooks were written and published by both the government and private publishing houses. During this period, a multiple-books policy was in effect in the writing and publication of history textbooks. In the third period, from 1967 to 1993, a single-book policy was once again put into practice. From 1967 to 1976, history textbooks with a humanistic perspective were used. In 1976, with the arrival of the Nationalist Front governments, history textbooks characterized by the Turkish–Islamic mentality were included in the curriculum as well. In 1978, history textbooks with a humanistic perspective started to be included in the curriculum again. Despite the military memorandum and coup, single history textbooks were employed during this period. In the fourth period, from 1993 to 2017, the history textbooks were once again left to a free publication policy, which led to multiple books being used. Textbooks were written and published by both the government and various authors and private publishing houses. After 1993, the history textbooks were grounded in the Turkish–Islamic synthesis and Kemalism.

Cumhuriyet Dönemi Lise Tarih Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme

Eray Alaca¹

¹Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Giresun/Türkiye

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Alındı 28.02.2017
Düzeltilmiş hali alındı
09.04.2017
Kabul edildi 23.04.2017
Çevrimiçi yayımlandı
27.08.2017

ÖZ

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni bir ulus inşa etme sürecinde tarih yazımı ve öğretimi kimlik aktarımının temel araçlarından biri haline gelmiştir. Özellikle antropolojik ve arkeolojik araştırmalar ekseninde Türklüğün kökenine dair çalışmalar hız kazanmıştır. Tarih öğretimine inşacı perspektiften bakan bu anlayış ders kitaplarını doğrudan etkilemiştir. Ders kitaplarının geniş kitlelere ulaşabilme kapasitesinden hareketle tarih bilinci oluşturulmak istenmiştir. Bu yaklaşım cumhuriyet tarihinin her döneminde tarih ders kitaplarının ideolojik olarak şekillendirilmesi sonucunu doğurmuştur. Öte yandan iç ve dış siyasi gelişmelere bağlı olarak değişen siyasi konjonktür de yeni tarih ders kitaplarının öğrenime alınmasını ve eskilerin öğrenimden kaldırılmasına sebep olmuştur. Bu değişimi ve gelişimi görebilmek için araştırmada cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar öğrenimde olan lise (ortaöğretim) tarih ders kitapları incelenmiştir. Araştırmanın kaynakları olarak başta Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi olmak üzere Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar ve lise tarih programları esas alınmıştır. Belgesel tarama yöntemi kullanılan araştırmada tarih ders kitaplarının öğrenimde olduğu dönemlere yönelik kategoriler oluşturulmuştur. Kategorileştirmede dönemin siyasi eğilimleri ve tarih anlayışları da dikkate alınmıştır. Tarih ders kitaplarının öğrenime alındıkları ve öğrenimden kaldırıldıkları yılların görülebilmesi için tablolar oluşturulmuştur. Böylece bazı dönemlerde tek kitap bazı dönemlerde ise farklı yazarlara yazdırılmış ve farklı yayınevleri tarafından basılmış birden çok kitap olmasının nedenleri ile ilgili değerlendirmeler yapılabilmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre ideolojik bir mücadele alanı olan tarih ders kitaplarının yazımında dönemin siyasi eğilimi ve tarih anlayışı etkili olmuştur. Bu kapsamda tarih ders kitaplarının yazımında Türk Tarih Tezi, Hümanizm ve Türk-İslam Sentezi anlayışlarının bazı dönemlerde etkili olduğu görülmüştür.

© 2017 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:²

Hümanizm, lise, tarih ders kitapları, Türk-İslam sentezi, Türk tarih tezi.

Giriş

Eğitim ve öğretimde önemli bir işleve sahip olan ders kitaplarının, özellikle de tarih ders kitaplarının rolü her zaman tartışılmıştır. Bu tartışma yazılan kitaplarda düzenlenen kongre ve sempozyumlarda ders kitaplarının eğitim ve öğretim boyutunda işlevi ve yeterliliği, öte yandan da siyasi ve ideolojik yönü üzerinde şekillenmiştir (Neuman, 2008; Pingel, 2004). Her devlette olduğu gibi Türkiye’de de tarih mevcut siyasi iktidarların ideolojik eğilimlerinin referans noktası olurken, ders kitapları da bir mücadele alanı olmuştur (Doğan, 1994; Ersanlı, 2015). Türk Milli Mücadelesi sonrasında Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerinde yeni bir rejim olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni bir ulus inşa etme çabası beraberinde yeni kültür ve eğitim politikalarının oluşturulmasına sebep olmuştur. Ulus inşası kapsamında eğitimin önemini kavrayan yeni rejimin kadroları tarih alanında çalışmalara önem vermiştir (Yıldırım, 2016; Parlak, 2005). Bu durum ideolojik bir yeniden üretim aracı olarak ders kitaplarının özellikle de tarih ders kitaplarının yazımına etki etmiştir (Tekeli, 1998; İnal, 1996). Böylece Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren siyasi iktidarların tarih öğretimine ideolojik bakmaları, tarihi bir politik malzeme olarak algılamaları beraberinde tarih ders kitaplarının yazımında ve basımında bir istikrarın oluşmamasına zemin hazırlamıştır.

İlk dönem tarih yazımı Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminin ötekileştirilmesi üzerine kurulurken, köklerini Orta Asya’da arayan Türklük anlayışı olan Türk Tarih Tezi öne çıkmıştır (Copeaux, 2006). Tarih ve siyasetin iç içe geçtiği bir dönemde oluşan Türk Tarih Tezi Osmanlı İmparatorluğu’nun son yüzyılında yaşanan askeri ve siyasi başarısızlıkların toplumsal hafızada oluşturduğu olumsuzlukları ortadan kaldırarak “milli gurur” un yeniden inşasını amaçlayan bir resmi tarih söylemi olmuştur (Vurgun, 2016). Fransızların ulusçu pozitivist tarih yaklaşımı ile Almanların ulusçu tarihselci tarihçiliğinin etkisinde gelişen Atatürk dönemi tarih

² Sorumlu yazanın adresi: Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Giresun/Türkiye
Telefon: 0454 310 10 00
e-posta: eray.alaca@giresun.edu.tr
DOI: <https://doi.org/10.15345/iojes.2017.04.008>

yazımını ifade eden bu anlayış I. Dünya Savaşı sonrasında kurulan diğer ulus devletlerde de görülmüştür(Tunçay, 2015; Tekeli, 2011).

Atatürk sonrası dönemde özellikle Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in katkıları ile İnsanı evrenin merkezine alan ve insanüstü olanı kabul etmeyerek akılcılığı öne çıkaran Hümanizm'e bir yöneliş görülmüştür(Sezen, 1997; Hacıbrahimoğlu, 2012). Tarih öğretiminde ise bu anlayış Türk Tarih Tezi tamamen reddedilmeden medeniyetlerin çıkış noktasının Orta Asya ekseninden Anadolu eksenine kayması olarak yansımıştır(Şimşek ve Yazıcı, 2013). Demokrat Parti(DP) döneminde de devam eden bu anlayış 1976'ya kadar sürmüştür. 1976'da Milliyetçi Cephe(MC) Hükümeti'nin iktidara gelmesi ile Türk-İslam Sentezi anlayışı ekseninde tarih ders kitapları yazılmıştır(Tekeli, 2008). 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra ise yazdırılan tarih ders kitaplarında Atatürkçülük ile Türk-İslam Sentezi anlayışı bir arada verilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırmada Türkiye'de öğrenimde olan tarih ders kitaplarının adlarını, yazarlarını ve öğrenimde olduğu yılları vererek yapılan/yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemek amaçlanır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Burada önemli olan varolanı değiştirmeden olduğu gibi gözlemleyebilmektir(Karasar, 2016). Bunun için verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde araştırılması amaçlanan olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller analiz edilir. Bu yöntemde eskiye giden, tarihi nitelikteki olaylarla ilgili doğrudan gözlem ve görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliliğini arttırmak için görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanında, çalışılan araştırma problemiyle ilişkili yazılı ve görsel materyal ve malzemeler de araştırmaya dahil edilebilmektedir(Yıldırım ve Şimşek, 2016; Mayring, 2011).

Verilerin toplanması

Araştırmada veriler 1923-1926 yılları arasında toplanan Heyet-i İlmiyelerin çalışmaları sonucunda alınan kararlar, 1924-2012 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Lise(ortaöğretim) Müfredat Programları, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlar, 1939-2014 arasında toplanan Milli Eğitim Şuralarının tutanakları, 1926-1928 yılları arasında yayınlanan Maarif Vekaleti Tebliğler Mecmuası ve 1939-2017 yılları arasında yayınlanan Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi esas alınarak elde edilmiştir. Araştırılan dönemlerde öğrenimde olan tarih ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi, Milli Kütüphane ve sahaflardan temin edilmiştir.

Bulgular

1923-1931 Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu'nda Meşrutiyet döneminin ikinci evresinde yazılan tarih ders kitapları cumhuriyetin ilk yıllarında da kullanılmaya devam edilmiştir. 1931' e kadar öğrenimde olan bu kitaplar genel olarak Avrupa merkezci, aydınlanmacı bir anlayışla yazılmıştır. Fransız etkisindeki bu kitaplara Osmanlı İmparatorluğu döneminde Osmanlı Tarihi eklenmiştir. Cumhuriyet döneminde ise öğrenimde kalan bu kitaplarda ana kütle korunarak Türk Milli Mücadelesine ve cumhuriyet dönemine yer verilmiştir (Yıldırım, 2014). 1924'te toplanan II. Heyet-i İlmiye çalışmaları kapsamında lise programlarının ve ders kitaplarının yazdırılmasının gündeme gelmesi ve kullanılmakta olan tarih ders kitaplarının ulus inşasında yetersizliğinden hareketle yeni tarih ders kitaplarının yazılmasına karar verilmiştir (Yücel, 1994; Ergün, 1982; Aslan, 2008). Bu kapsamda 1924 yılında hazırlanan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk lise programı tarih ağırlıklı olarak hazırlanmış, Osmanlı saltanat yönetimi ile ilgili konular çıkarılırken, Türklük ve millilik ekseninde Türk Milli Mücadelesi, Sevr ve Lozan Barış Antlaşmaları, Cumhuriyetin ilanı ve Halifeliğin Kaldırılması konuları eklenmiştir(T.C. Maarif Vekaleti, 1340[1924]).

Tablo 1. "1923-1931" yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1923-1931	Türkiye Tarihi	Ahmet Refik	Kütübhaneye-i Hilmi
1923-1929	Umumi Tarih (Liselerin İkinci devre dokuzuncu sınıfları için)	Ahmet Refik	Kütübhaneye-i Hilmi/Devlet Matbaası
1929-1931	Umumi Tarih (Liselerin İkinci devre birinci sınıfları için)	Ahmet Refik	Devlet Matbaası
1925-1931	Türk Medeniyeti Tarihi	Ziya Gökalp	Matbaa-ı Amire
1923-1931	Türkiye Tarihi	Mehmet Fuad Köprülü	Kanaat Kitabhanesi
1923-1931	Tarih-i Umumi I	Ali Reşad	Kanaat Kitabhanesi /Devlet Matbaası
1923-1931	Tarih-i Umumi II	Ali Reşad	Kanaat Kitabhanesi/ Devlet Matbaası
1923-1931	Tarih-i Umumi III	Ali Reşad	Kanaat Kitabhanesi/ Devlet Matbaası
1923-1931	Asr-ı Hazır Tarihi	Ali Reşad	Kanaat Kitabhanesi/Milli Matbaa
1924-1931	Türkiye Tarihi	Hamit ve Muhsin	Matbaa-ı Amire/Maarif Vekaleti

1924 tarihli lise programı kapsamında yazılan tarih ders kitaplarının Türk tarihi ekseninde oluşturulmadığı ve Türk talebesinin gereksiz bilgiler öğrenmek zorunda kaldığından hareketle Talim ve Terbiye Dairesi tarafından 1927 yılında ek olarak hazırlanan lise programında tarih programının Türk tarihi etrafında birleştirilmesi ve tarih ders kitaplarının da bu çerçevede yeniden yazılması üzerinde durulmuştur(T.C. Maarif Vekaleti Millî Talim ve Terbiye Dairesi, 1927). Söz konusu program dahilinde yeni kitapların yazılması ise 1931 yılında gerçekleşmiştir.

1931-1942 Dönemi

Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün önderliğinde oluşturulan Türk Tarih Tezi anlayışı kapsamında "Türk Tarihinin Anahatları" adlı bir kitap Türk Tarih Tetkik Cemiyeti(Türk Tarih Kurumu) üyeleri tarafından oluşturulan bir komisyona yazdırılmıştır. Osmanlılık ve Ümmetçilik anlayışlarına tepki olarak yazılan bu kitapta kökleri Orta Asya'ya dayandırılan Türklerin dünya medeniyetine öncülük ettiği ve diğer milletlere göre üstün özelliklere sahip olduğuna yönelik bir yaklaşım sergilenmiştir(Aydın, 1997). Türk Tarih Tezi'nin egemen olduğu bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma tarih ders kitaplarının oluşturulmak istenen ulus anlayışı için yetersiz kalması üzerine Atatürk'ün isteği ile "Türk Tarihi'nin Anahatları" adlı kitap esas alınarak 4 ciltlik yeni bir tarih ders kitabı yazılmıştır (Ersanlı, 2015; Uzunçarşılı, 2011). 1931 yılından itibaren liselerde okutulan bu kitaplar 1942 yılına kadar tek kitap olarak öğrenimde kalmıştır.

Tablo 2. "1931-1942 " yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1931-1939	Tarih I	Türk Tarih Tetkik Cemiyeti/ Türk Tarih Kurumu	Maarif Matbaası/ Maarif Vekaleti Yayınları
1931-1942	Tarih II	Türk Tarih Tetkik Cemiyeti/ Türk Tarih Kurumu	Maarif Matbaası/ Maarif Vekaleti Yayınları
1931-1942	Tarih III	Türk Tarih Tetkik Cemiyeti/ Türk Tarih Kurumu	Maarif Matbaası/ Maarif Vekaleti Yayınları
1931-1938	Tarih IV	Türk Tarih Tetkik Cemiyeti/ Türk Tarih Kurumu	Maarif Matbaası/ Maarif Vekaleti Yayınları
1939-1942	Tarih I	Şemsettin Günaltay	Maarif Matbaası/ Maarif Vekaleti Yayınları

Bu dönemde liselerin dört yıllık olmasından hareketle dört cilt halinde tarih ders kitabı yazılmıştır. Kitaplar başta TTTC tarafından yazılmışken 1939'da "Tarih I" adlı ders kitabı Şemsettin Günaltay tarafından

yazılmış ve 1942 yılına kadar öğrenimde kalmıştır(Parlak, 2005; Avcioğlu, 1995). 1938’de liselerin 3 yıla indirilmesi ile “Tarih IV” adlı ders kitabı da öğrenimden kaldırılmıştır. Böylece Türk Tarih Tezi’nin etkisindeki tarih ders kitapları 1942 yılına kadar öğrenimde kalmıştır.

1942-1952 Dönemi

Atatürk sonrası dönemin tarih anlayışı dönemin uluslararası ilişkilerinin de etkisi ile Türklük temelli ulus kimliğinin korunarak batı medeniyetinin eklenmesi şeklinde olmuştur. Bu dönem tarih anlayışının oluşumunda ve gelişiminde dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel’in etkisi olmuştur. “Hümanizm” akımı olarak adlandırılan bu anlayış Anadolu kültür kaynağını Grek-Latin uygarlığında görmüştür(Aktın, 2005). Atatürk dönemi Orta Asya eksenli Türk tarih yazımı bu dönemde Anadolu eksenli Türk tarih yazımına dönüşmüştür(Güngör, 1982). Bu kapsamda 1939 yılında toplanan I. Maarif Şurasında ders kitapları konusu tartışılmıştır. Sonuç olarak ders kitaplarının yeniden yazdırılmasına ve tek kitap uygulamasına devam edilmesine karar verilmiştir. Yeni tarih ders kitapları öğrenime alındıktan sonra toplanan II. Maarif Şurası’nda da aynı konular tartışılmış, Türk Tarih Tezi kapsamındaki milli anlayış korunarak Hümanizm öne çıkarılmıştır.

1943 yılında toplanan II. Milli Eğitim Şurası’nda alınan kararlar kapsamında liselere “Türkiye Cumhuriyeti Tarihi” dersi konulmuştur(T.C. MEB. TD, 1942, 5/188; T.C. MEB. TD, 1943, 6/239). 1950 yılına kadar verilen bu ders 1949 yılında toplanan IV. Milli Eğitim Şurası’nda alınan kararlar kapsamında Türk tarihinin bir bütün olduğundan hareketle liselerin programından çıkarılmıştır(T.C. MEB. TD, 1950, 13/605-606).

Tablo 3. “1942-1952 ” yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1942-1950	İlk Çağ Tarihi	Arif Müfit Mansel Cavit Baysun Enver Ziya Karal	Maarif Vekaleti Yayınevleri/ Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1942-1952	Orta Çağ Tarihi	Arif Müfit Mansel Cavit Baysun Enver Ziya Karal	Maarif Vekaleti Yayınevleri/ Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1942-1952	Yeni ve Yakın Çağlar Tarihi	Arif Müfit Mansel Cavit Baysun Enver Ziya Karal	Maarif Vekaleti Yayınevleri/ Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1943-1950	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Enver Ziya Karal	Maarif Vekaleti Yayınevleri/ Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri

1950-1976 Dönemi

1950’de Adnan Menderes liderliğinde liberal söylemlerle iktidara gelen DP döneminde ders kitapları serbest basıma bırakılmıştır. Farklı yazarlar tarafından yazılmış ve devlet veya özel yayınevleri tarafından basılmıştır(T.C. MEB. TD, 1950, 13/605-606). Dönemin tarih anlayışında Hasan Âli Yücel döneminde başlayan “Hümanizm” anlayışı devam etmiştir. Bu durum tarih ders kitaplarında da kendini göstermiştir.

1949’da toplanan IV. Maarif Şurası kapsamında liselerin dört yıllık programa göre düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu düzenlemeler DP döneminde hayata geçirilmiştir. Liseler 1952-1953 öğretim yılından itibaren dört yıla çıkarılmıştır. 1956-1957 öğretim yılında ise liseler tekrar üç yıla indirilmiştir. Ders kitapları aynı şekilde okutulmaya devam edilmiştir(T.C. MEB. TD, 1956, 19/904).

1967-1968 öğretim yılından itibaren, Niyazi Akşit ve Emin Oktay tarafından yazılan lise birinci, ikinci ve üçüncü sınıf tarih ders kitapları 1976-1977 öğretim yılına kadar kesintisiz olarak, içeriğinde çok ciddi bir değişiklik yapılmadan okutulmaya devam edilmiş ve yürürlükten kaldırılmayan kitaplar olarak kalmıştır(T.C. MEB. TD, 1967, 30/1452). Aynı şekilde “Türkiye Cumhuriyeti Tarihi” adlı ders kitapları ise herhangi bir kesintiye uğramadan 1981 yılına kadar öğrenimde kalmıştır³.

³ Lise birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında 15 günde bir 1 saat olarak verilen Türkiye Cumhuriyeti Tarihi” dersi Milliyetçi Cephe(MC) Hükümetleri döneminde ve sonrasında sadece liselerin üçüncü sınıflarında devam etmiştir.

Tablo 4. “1950-1976” yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1950-1976	“Tarih” İlk Çağ	Niyazi Akşit Emin Oktay	Remzi Kitabevi
1951-1976	Tarih II “Orta Çağ”	Niyazi Akşit	Remzi Kitabevi
1951-1956	Yeni ve Yakın Çağlar Lise III	Ekrem İnal Nurettin Ormancı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1951-1958	Tarih III “Yeni ve Yakın Çağlar”	Enver Koray	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1951-1976	Tarih III Yeni ve Yakın Çağlar	Niyazi Akşit	Remzi Kitabevi
1951-1981	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Enver Behnan Şapolyo	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1952-1958	İlk Çağ Tarihi	Ekrem İnal Nurettin Ormancı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1952-1976	Tarih II “Orta Çağ”	Emin Oktay	Remzi Kitabevi/ Atlas Yayınevi
1952-1958	Tarih II “Orta Çağ”	Ekrem İnal Nurettin Ormancı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1952-1976	Tarih III	Emin Oktay	Remzi Kitabevi/Atlas Yayınevi
1952-1955	Tarih IV	Emin Oktay	Remzi Kitabevi
1952-1955	Yeni ve Yakın Çağlar Tarihi ⁴	Niyazi Akşit Çağatay Uluçay	Remzi Kitabevi
1954-1967	Tarih I	Bedriye Atsız Hilmi Oran	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1954-1967	Tarih II	Bedriye Atsız Hilmi Oran	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1954-1967	Tarih III	Bedriye Atsız Hilmi Oran	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1954-1956	Tarih IV	Bedriye Atsız Hilmi Oran	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1954-1981	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	M. Kâmil Su Kâmil Su	Maarif Vekaleti Yayınları ve Kanaat Yayınları
1954-1981	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Enver Ziya Karal	Maarif Vekaleti Yayınları
1956-1981	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Fahriye Yazgan/Çetinkanat Neriman Serdarlar	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1956-1963	İlkçağ Tarihi	Enver Behnan Şapolyo	Maarif Vekaleti Yayınları ve İnkılap Kitabevi
1960-1961	Tarih I (İlk Çağ)	Emin Oktay	Maarif Vekaleti Yayınları ve Atlas Yayınevi

1976-1978 Dönemi

12 Mart 1971’de Türk Silahlı Kuvvetleri(TSK)’ nin komuta kademesinin hükümete muhtıra vermesi üzerine Başbakan Süleyman Demirel’in istifa etmesi ile başlayan siyasi istikrarsızlık döneminde kısa süreli koalisyonlar kurulmuştur. Bu koalisyonlar içerisinde en dikkat çeken ve uygulamaları günümüzde bile tartışma konusu olan Süleyman Demirel’in genel başkanlığındaki Adalet Partisi(AP), Necmettin Erbakan’ın genel başkanlığındaki Milli Selamet Partisi(MSP) ve Alparslan Türkeş’in genel başkanlığındaki Milliyetçi Hareket Partisi(MHP) tarafından kurulan koalisyondur. Milliyetçi Cephe(MC) Hükümetleri olarak da adlandırılan Türkçü ve İslamcı bir çizgideki bu koalisyon dönemin soğuk savaş konseptine uygun olarak Bülent Ecevit’in genel başkanlığındaki Cumhuriyet Halk Partisi(CHP)’ni Komünistlik, Marksistlik ve solculukla dolayısıyla da yıkıcı ve bölücü unsurları desteklemekle suçlamıştır. Karşılıklı suçlamalar dönemin tebliğler dergisine de yansımıştır(T.C. MEB. TD. 1976, 39/1869).

⁴ Bu kitap liselerin dördüncü sınıfı için yazılmıştır.

Sağ- sol çatışmasının günden güne arttığı bu dönemde I.MC Hükümeti ideolojik kaygılarla hareket ederek 1974 yılında CHP iktidarı döneminde toplanan IX. Milli Eğitim Şurası'nda ortaöğretim tarih ders programlarının düzenlenmesine ve ders kitaplarının yeniden yazdırılarak tek ders kitabı uygulamasına devam edilmesi yönünde alınan kararların uygulanmasını hızlandırmıştır. Aydınlar Ocağı tarafından 1973 yılında ortaya konulan ve geliştirilen "Türk-İslam Sentezi" anlayışı doğrultusunda ortaöğretim tarih programında düzenlemeler yapılmış ve tarih ders kitapları tekrar yazılmıştır(Timuroğlu, 1991; Yıldırım, 2014). Tarih programlarına Türk Tarihi ve Kültürü, Türk-İslam Kültür ve Teşkilatı, Osmanlı Çağı Türk Medeniyeti ve Bugünkü Türk Dünyası üniteleri eklenmiştir(TC. MEB, 1976). Tarih ders kitapları ise Türk-İslam Sentezi anlayışını temsil eden kişilere yazdırılmıştır. Tek kitap olarak kısa süre öğrenimde kalan bu tarih ders kitapları ciddi tartışma konusu olmuştur. Mecliste milletvekilleri, akademik camiada bilim insanları, sendikalar ve öğretmenler olmak üzere muhalif kesimler tarafından sert eleştirilere maruz kalmış, "İsmarlama Ders Kitapları" olarak adlandırılmış ve çağdışı olarak değerlendirilmiştir(Türk Dil Kurumu, 1976). Bu eleştirilere başta ders kitaplarının yazarları olmak üzere kitapların oldukça ilmi ve Türk kültürüne uygun oldukları yönünde "Cevap" verilmiştir(Türk Edebiyat Cemiyeti, 1977). Sert tartışmalar içerisinde bu tarih ders kitapları I. MC Hükümeti'nin 1978'de sona ermesi ile öğrenimden kaldırılmıştır.

Tablo 5. "1976-1978 " yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1976-1978	Tarih Lise I	Prof.Dr. İbrahim Kafesoğlu Altan Deliorman	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1976-1978	Tarih Lise II	Prof.Dr. İbrahim Kafesoğlu Altan Deliorman	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
1976-1978	Tarih III	Yılmaz Öztuna	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

1978-1993

1978 yılında Ecevit liderliğindeki CHP iktidara gelmiştir. MC Hükümeti döneminde yazdırılan tarih ders kitapları öğrenimden kaldırılarak Emin Oktay ve Niyazi Akşit tarafından yazılan tarih ders kitapları tekrar öğrenime alınmıştır. Bu dönemde CHP iktidarının kısa sürmesine paralel olarak yeni ders kitapları öğrenime alınamamıştır. 1979 ara seçimleri sonucunda Demirel'in liderliğindeki AP iktidara gelmiştir. Ancak AP iktidarı da kısa sürdüğünden ders kitapları ile herhangi bir çalışma yapılamamıştır.

Tablo 6. "1978-1993" yılları arasında öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1978-1983	Tarih I " İlk Çağ"	Niyazi Akşit Emin Oktay	Remzi Kitabevi
1978-1983	Tarih II	Niyazi Akşit	Remzi Kitabevi
1978-1983	Tarih Lise III	Niyazi Akşit	Remzi Kitabevi
1978-1983	Tarih II	Emin Oktay	Atlas Yayınevi
1978-1983	Tarih Lise III	Emin Oktay	Atlas Yayınevi
1982-1994	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	M. Kamil Su Prof. Dr. Ahmet Mumcu	Milli Eğitim Yayınevi

12 Eylül 1980'de Türk Silahlı Kuvvetleri(TSK)'nin yönetime el koyması ile başta ekonomi olmak üzere her alanda yaşanan değişim milli eğitim alanında ve ders kitaplarında da görülmüştür. 1976 yılında tarih programında ilk kez görülen "Türk-İslam Sentezi" anlayışı artarak devam etmiş, Emin Oktay ve Niyazi Akşit tarafından yazılan tarih ders kitapları öğrenimden kaldırılarak yeni ders kitaplarının yazdırılmasına karar verilmiştir. Oktay ve Akşit tarafından yazılan tarih ders kitapları yardımcı ders, kaynak başvuru kitabı olmuştur. 1993 yılına kadar herhangi bir tarih ders kitabı ve yazarı duyurulmaması üzerine Oktay ve Akşit tarafından yazılan ders kitapları okutulmaya devam edilmiştir. 1986 yılında liselerin ikinci sınıfı için Yüksel Turhal tarafından yazılan "Tarih Lise 2" adlı ders kitabı öğrenime alınmışsa da 1987 yılından itibaren Oktay ve Akşit'in tarih ders kitapları gibi yardımcı ders kitabı olmuştur.

Bu dönemde "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi" adlı ders "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" adını almıştır. M. Kamil Su ve Prof. Dr. Ahmet Mumcu tarafından yazılan "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" adlı ders

kitabı 1982 yılından itibaren öğrenime alınmış, 1994 yılına kadar liselerin birinci ikinci ve üçüncü sınıflarında okutulmuştur. 1994 yılından itibaren farklı yazarlar tarafından T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkcülük” adlı ders kitapları yazılmıştır.

1993 -2017 Dönemi

1983'te Turgut Özal'ın liderliğinde iktidara gelen Anavatan Partisi (ANAP) 1991 seçimlerinde iktidarı Süleyman Demirel başbakanlığındaki Doğru Yol Partisi(DYP) ile Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP) koalisyonuna bırakmıştır. Bu dönemde 1970 yılında toplanan VIII. Milli Eğitim Şurası'nda ilke kararı olarak alınan ve sonraki Milli Eğitim Şuralarında tartışılarak olgunlaştırılan liselerde “ders geçme ve kredi sistemi” uygulamasına geçilmiştir(T.C. MEB TD, 1991, 54/2342). Dersler ortak dersler ve seçmeli dersler olarak belirlenmiştir. Lise birinci ve ikinci sınıflarda tarih dersi zorunlu iken üçüncü sınıflarda tarih dersi seçmeli olmuştur(Kabapınar, 2008).

1991-1992 eğitim ve öğretim yılında uygulanmaya başlanan “ders geçme ve kredi sistemi” kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı daha önceki tarih ders kitaplarını yeterli görmediğinden yeni tarih ders kitaplarını özellikle üniversitelerden alanında uzman öğretim üyelerine yazdırmıştır(Yıldırım, 2008). Böylece 1993 yılında farklı yazarlar tarafından yazılan ve farklı yayınevleri tarafından basılan birden çok tarih ders kitabı öğrenime alınmıştır.

1993 yılından itibaren öğrenime alınan bazı tarih ders kitapları aynı yıl içinde öğrenimden kaldırılırken bazıları uzun yıllar öğrenimde kalabilmiştir. Yine aynı şekilde herhangi bir ders kitabı öğrenimde iken bir başka yazar/yazarlar tarafından başka bir ders kitabı da öğrenime alınabilmiştir. Bu karışıklığı giderebilmek amacı ile 1993-2017 yılları arasındaki tarih ders kitapları öğrenime alındıkları ilk yıldan başlayarak en son öğrenimden kaldırılan kitaba kadar dönemlere ayrılmıştır.

Tablo 7. “1993-1999” yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1993-1996	Tarih Lise 1	Y. Turhal- G. Tekin	Ders Kitapları
		Prof. Dr. F. Sümer	A.Ş.
1993-1996	Tarih Lise 1	Prof. Dr. E. Merçil	Altın Kitaplar
		Prof. Dr. T. Tarhan	Yayınevi
		B. Merçil	
		Yrd. Doç. Dr. Z. Günal	
1993-1996	Tarih Lise 2	Prof. Dr. Erdoğan Merçil	Altın Kitaplar
		Prof. Dr. İ. Miroğlu	Yayınevi
		Prof.Dr. Yusuf Halaçoğlu	
1993-1996	Tarih Lise 2	Kemal Kara	Serhat Yayınları
			A.Ş.
1993-1996	Tarih Lise 2	Prof. Dr. F. Sümer	Ders Kitapları
		G. Tekin	A.Ş.
		Y. Turhal	
1993-1996	Tarih Lise 2	Prof. Dr. Ahmet Mumcu	İnkılap Kitabevi
1993-1994	Tarih 1	Komisyon	Milli Eğitim
			Yayınevleri
1993-1994	Tarih 2	Komisyon	Milli Eğitim
			Yayınevleri
1993-1999	Osmanlı Tarihi 1	Osman Çakırtaş	Koza Eğitim ve
			Yay.

1993'te Tansu Çiller başbakanlığında kurulan DYP-SHP koalisyonu döneminde toplanan XIV. Milli Eğitim Şurası'nda öğretim programlarının ve ders kitaplarının düzenlenmesine karar verilmiştir. Tarih programında İslam Tarihi ve Medeniyeti, Türkiye Tarihi, Türk Dünyası, Osmanlı Siyasi Tarihi ve Osmanlı Kültürü öne çıkarılmıştır(T.C. MEB., 1993). Böylece 1976 yılında başlayan “Türk-İslam Sentezi” anlayışı tarih ders kitaplarında tamamen yerleşmiş ve daha sonra yazılan tarih ders kitaplarında da korunarak devam etmiştir. Bu çerçevede hazırlanan Ortaöğretim tarih programları kapsamında 1993 yılında öğrenime alınan kitapların yanında 1994 yılında da yeni kitaplar öğrenime alınmıştır.

Tablo 8. "1994-2008" yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1994-1996	Tarih Lise 1	Prof. Dr. Ahmet Mumcu Doç.Dr. İhsan Güneş Yrd. Doç. Dr. C. Bilim	İnkılap Kitabevi
1994-2000	Tarih 1	Altan Deliorman	Bayrak Basım Yayın Dağıtım
1994-2002	Tarih 1	Nurer Uğurlu	Örgün Yayınları
1994-2008	Tarih 1	Abdullah Gündoğdu Orhan Üçler Bulduk	Tutibay Ltd. Şti.
1994-2008	Tarih 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1994-2000	Tarih 1	Prof. Dr. M. Altay Köymen Doç. Dr. A. Alpman M. Özgedik Dr. A. Güler S. Akgül	Ülke Yayıncılık
1994-1999	Osmanlı Tarihi 1	T. Erdoğan Şahin	Koza Eğitim ve Yay.
1994-2000	Genel Türk Tarihi 1	Prof. Dr. Erdoğan Merçil Yrd. Doç. Dr. Z. Günel Öden	Altın Kitaplar Yay.
1994-2006	Genel Türk Tarihi 1	Doç. Dr. R. Turan N. Ergezer	Ocak Yayınları
1994-2002	İslam Tarihi 1	T. Erdoğan Şahin	Koza Eğitim ve Yay.
1994-1999	Tarih 2	Veli Şirin	Gendaş Gen. Yay. Dağ.
1994-1999	Genel Türk Tarihi 2	Doç. Dr. R. Turan N. Ergezer	Ocak Yayınları
1994-1999	Genel Türk Tarihi 2	Prof. Dr. E. Merçil B. Merçil	Altın Kitaplar Yay.
1994- 1999	Osmanlı Tarihi 2	T. Erdoğan Şahin	Koza Eğitim ve Yay.
1994-1999	Osmanlı Tarihi 2	Osman Çakırtaş	Koza Eğitim ve Yay.
1994-2000	Genel Türk Tarihi 3	N. Ergezer Doç. Dr. Refik Turan	Ocak Yayınları
1994-2000	Genel Türk Tarihi 3	Prof. Dr. Erdoğan Merçil Büte Merçil	Altın Kitaplar Yay.
1994-1997	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1	M. Kamil Su Prof. Dr. Ahmet Mumcu	Milli Eğitim Yayınevleri
1994-2002	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1	A.B. Palazoğlu O. Bircan	Gendaş Gen. Yay. Dağ.
1994- 2002	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1994- 2000	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1	Kenan Kalecikli	Gendaş Gen. Yay. Dağ.
1994-1997	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 2	M. Kamil Su Prof. Dr. Ahmet Mumcu	Milli Eğitim Yayınevleri

Tablo 8. "1994-2008" yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları(devamı)

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1994-2002	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 2	A.B. Palazoğlu O. Bircan	Gendaş Gen. Yay. Dağ.
1994-2000	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 2	Kenan Kalecikli	Gendaş Gen. Yay. Dağ.
1995-1996	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Lise 3	Prof. Dr. Ahmet Mumcu	Milli Eğitim Yayınevleri
1995-2000	Tarih 1	K. Y. Koprıman B. Yediyıldız Y. Alparslan H.Y. Ercan Ö. Ergenç R. Genç H. Metin R. Önsoy R. Turgut	Milli Eğitim Yayınevleri
1995-2002	Tarih 1	Nevin Ergezer	Ocak Yayınları
1995-2002	Tarih 1	T. Erdoğan Şahin	Koza Eğitim ve Yay.
1995-2002	Tarih 1	Prof. Dr. Erdoğan Merçil Prof. Dr. Taner Tarhan Yrd. Doç. Dr. Zerrin Günel Öden Büte Merçil	Altın Kitaplar Yay.
1995-1999	Tarih 2	K. Y. Koprıman B. Yediyıldız Y. Alparslan H.Y. Ercan Ö. Ergenç R. Genç H. Metin R. Önsoy R. Turgut	Milli Eğitim Yayınevleri
1995-2000	Tarih 2	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Tarih 2	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.
1995-2000	Tarih 2	S. Özbek A. Kankal K. Z. Taş A. Güneş	Tutibay Ltd. Şti.
1995-2000	Tarih 2	Şenol Kalaycı	Başarı Yay.
1995-2000	Tarih 2	Nevin Ergezer	Ocak Yayınları
1995-2000	Osmanlı Tarihi 1	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.
1995-2002	Osmanlı Tarihi 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Osmanlı Tarihi 2	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Genel Türk Tarihi 1	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.
1995-2006	Genel Türk Tarihi 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Genel Türk Tarihi 2	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.

Tablo 8. "1994-2008" yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları(devamı)

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1995-2006	Genel Türk Tarihi 2	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Genel Türk Tarihi 3	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2002	İslam Tarihi 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2003	Bilim Tarihi 1	Prof. Dr. Mehmet Bayrakdar	Koza Eğitim ve Yay.
1995-2002	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 2	Kemal Kara	Önde Yayıncılık
1995-2000	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1	Baykal Özel	Alfa Yayıncılık
1996-1997	Tarih 2	Prof. Dr. M. Altay Köymen Doç. Dr. A. Alpman M. Özgedik Dr. A. Güler S. Akgül	Ülke Yayınları
1996-2002	Osmanlı Tarihi 2	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.
1997-2002	Tarih 2	Prof. Dr. M. Altay Köymen M. Özgedik Doç. Dr. M. Öz S. Akgül M. Anahtarcıoğlu	Ülke Yay.
1997-2006	Genel Türk Tarihi 3	Altan Deliorman	Bayrak Bas. Yay.
1997-2005	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	M. Kamil Su Prof. Dr. Ahmet Mumcu	Milli Eğitim Yayınevleri

1994 yılından itibaren "Genel Türk Tarihi 1" "Genel Türk Tarihi 2" ve "Genel Türk Tarihi 3" adlı tarih ders kitapları öğrenime alınmıştır. Böylece Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılması ile 1991'de bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetler ile kültürel ilişki kurulması amaçlanmıştır(Behar, 2008). 2000 yılında bu kitaplar "Genel Türk Tarihi" adı ile tek kitap haline dönüştürülmüştür. Öte yandan yeni "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" kitapları da öğrenime alınmıştır. Türk-İslam Sentezi anlayışını içeren tarih ders kitapları ile Atatürkçülük bir sentez olarak verilmeye çalışılmıştır. Bu anlayış "Kemalist Türk-İslam Sentezi" olarak adlandırılmış, ciddi eleştirilere maruz kalmıştır(Güvenç vd, 1991).

28 Şubat 1997'de toplanan Milli Güvenlik Kurulu(MGK) kararları sonrasında Necmettin Erbakan'ın başbakanlığındaki Refah Partisi(RP) ve Doğru Yol Partisi(DYP) koalisyonunun dağılması ile başlayan siyasi istikrarsızlıklar 1999 seçimlerine kadar sürmüştür. 1999 seçimlerinden sonra Bülent Ecevit'in başbakanlığında DSP-MHP-ANAP koalisyonu kurulmuştur. 2000 yılında yeni tarih ders kitapları yazdırılarak öğrenime alınmışsa da hükümetin kısa ömürlü olmasına bağlı olarak bu kitaplar da az sayıda olmuştur. 2002 yılında yapılan seçimler sonucunda tek başına iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) döneminde tarih ders kitaplarının sayısında artış görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında tek parti iktidarının olması ve benimsenen liberal politika etkili olmuştur.

Tablo 9. “2000-2011” yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
2000-2010	Genel Türk Tarihi	N. Çetin M. Kutluay M. Avlar	Milli Eğitim Yayınevleri
2000-2005	Tarih 1	K. Y. Koprıman B. Yediyıldız H.Y. Ercan Prof. Dr.Ö. Ergenç Prof. Dr. Reşat Genç Prof. Dr. Ö. İzgi Prof. Dr. R. Önsoy	Milli Eğitim Yayınevleri
2000-2010	Osmanlı Tarihi	A. Başaran A. Sert L. İlgün	Milli Eğitim Yayınevleri
2000-2005	Tarih 2	K. Y. Koprıman B. Yediyıldız H.Y. Ercan Prof. Dr.Ö. Ergenç Prof. Dr. Reşat Genç Prof. Dr. Ö. İzgi Prof. Dr. R. Önsoy	Milli Eğitim Yayınevleri
2001-2006	İslam Tarihi	M.K. Çağlayan M. Işıklı Y. Çağır	Milli Eğitim Yayınevleri
2002-2009	Lise Tarih 2	Kemal Kara	Önde Yay.
2002-2009	Lise Tarih 2	Doç. Dr. A. Güneş Yard. Doç. Dr. S. Özbek	Tutıbay Ltd. Şti.
2002-2009	Osmanlı Tarihi	Kemal Kara	Önde Yay.
2002-2008	İslam Tarihi	Tahir Erdoğan Şahin	Meydan Gazt.
2005-2008	Tarih 1	M. Maden M. Kablan A. Sever	Milli Eğitim Yayınevleri
2005-2010	Lise Tarih 2	V. Cazgır S. Yavuz N. Ceyhun	Milli Eğitim Yayınevleri
2005-2010	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	M. Çakmak M. Genç İ. Akdin	Milli Eğitim Yayınevleri
2006-2010	İslam Tarihi	Prof. Dr. Reşat Genç	Ders Kitapları
2006-2011	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Kemal Kara	Önde Yay.
2008-2010	İslam Tarihi	Kemal Kara	Önde Yay.

2000 yılı itibarı ile “Genel Türk Tarihi 1”, Genel Türk Tarihi 2 ve Genel Türk Tarihi 3 adlı ders kitapları öğrenimden kaldırılarak “Genel Türk Tarihi” adlı tek ders kitabı öğrenime alınmıştır. 2010 yılına kadar öğrenimde kalan bu kitabın yerini “Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi” ve “Tarih 11” adlı ders kitapları almıştır.

Tablo 10. "2009-2017" yılları arası dönemde öğrenimde olan tarih ders kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
2009-2015	Ortaöğretim Tarih 9	A. Sever M. Yurtbay T. Özcan Y. Okur İ. Genç	Milli Eğitim Yay.
2010-2016	Ortaöğretim Tarih 10	İ. Genç V. Cazgır Ş. Türedi M. Çelik C. Genç	Milli Eğitim Yay.
2010-2011	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	T. Aydın A. Katılmış	Fil Yay.
2010-2016	Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	M. Aksoy A. Sever E. Aydın N. Öztürk H. Kızıltan Y. Okur	Milli Eğitim Yay.
2011-2016	Ortaöğretim Tarih 11	M. Öztürk M. Aksoy H. Kızıltan A. Sever Y. Okur M. Karaman	Milli Eğitim Yay.
2013- ⁵	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Komisyon	Milli Eğitim Yay.
2013-*	Ortaöğretim Tarih 9	Behçet Önder	Bir-Yay.
2015-*	Ortaöğretim Tarih 9	Sami Tüysüz	Tuna Matb.
2015-*	Ortaöğretim Tarih 9	Ahmet Yılmaz	Ekoyay.
2015-*	Ortaöğretim Tarih 10	Ahmet Yılmaz	Ekoyay.
2015-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Ökkeş Kurt	Lider Yay.
2015-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Ahmet Yılmaz	Ekoyay.
2015-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Mahmut Ürküt	Ata Yay.
2016-*	Ortaöğretim Tarih 9	Ahmet Yılmaz	Tutku Yay.
2016-*	Ortaöğretim Tarih 10	Sami Tüysüz	Tuna Matb.
2016-2017	Ortaöğretim Tarih 11	Komisyon	Milli Eğitim Yay.
2016-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 11	Dr. Bahattin Demirtaş	Mevsim Yay.
2016-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 11	Ömer Faruk Evirgen	Semih Ofset
2016-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 11	Ersun Balcılar Murat Kılıç Yunus Kılıç	Top Yay.
2016-*	Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	Ergün Akgün Ersun Balcılar Murat Kılıç	Top Yay.
2017-*	Ortaöğretim Tarih 10	Ahmet Yılmaz	Yıldırım Yay.
2017-*	Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Mehmet Koyuncu	Ata Yay.

⁵ * işaretli ders kitapları 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında okutulmaktadır.

AK Parti' nin iktidarda olduğu dönemde 2010 yılında toplanan XVIII. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar kapsamında ders kitapları yeniden yazılmıştır. 2010 yılı itibarı ile liselerde "Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi" adlı ders kitabı okutulmaya başlanmıştır. Türkiye'nin yakın dönemine ait siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmelere yer verilmekle beraber SSCB' den ayrılan Türki cumhuriyetlere de yer verilmiştir. Öte yandan 2011 yılı itibarı ile de "Tarih 11" adlı ders kitabı öğrenime alınarak Orta Asya'dan günümüze kadar Türk kültür tarihi bir süreklilik içinde verilerek geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurulmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye'de öğrenime alınan tarih ders kitapları dönemin siyasi iktidarına ve tarih anlayışına göre şekillenmiştir. Genel olarak Milli Eğitim Şuralarında tartışmalar yapıldıktan sonra dönemin siyasi iktidarının da uygun görmesi ile tarih programları kapsamında ders kitaplarında değişikliğe gidilmiştir. Ancak iktidarların tarih öğretimine ideolojik bakmaları ve tarihi politik bir malzeme olarak algılamaları tarih ders kitaplarının yazımında ve basımında bir istikrarın oluşmamasına da sebep olmuştur. İktidarların değişmesi ile tarih ders kitapları da farklı yazarlara yazdırılarak değiştirilmiştir. Bazı dönemlerde ise iktidar değişikliği yaşandığında yeni iktidar mevcut ders kitaplarını kendi ideolojik eğilimine uygun ise değiştirme gereği de duymamıştır. Bu yaklaşım sadece sivil yönetimlere özgü bir durum olmayıp askeri yönetimlerin yaşandığı dönemlerde de devam etmiştir. Ancak ilginç olan husus arada iktidar değişiklikleri olması ve farklı ideolojik eğilimleri olan partilerin iktidara gelmesine rağmen bazı tarih ders kitaplarının öğrenimde kalmış olmasıdır. Bu durum bazı dönemlerde tek kitap uygulamasının bazı dönemlerde ise çok kitap uygulamasının görülmesine sebep olmuştur.

Türkiye'de 1951 yılına kadar tek kitap uygulaması görülürken 1951 yılından itibaren serbest basım kapsamında çok kitap uygulamasına geçilmiştir. 1967 yılında tekrar tek kitap uygulamasına geçilmiştir. 1993 yılında ise tekrar çok kitap uygulamasına geçilmiştir. Bu dönemlerde ise siyasi iktidar birbirlerinin zıddı ideolojilere sahip siyasi iktidarlar arasında el değiştirmiştir. Çok kitap uygulamasının olduğu dönemde herhangi bir tarih ders kitabı/kitapları öğrenimde iken aynı anda bir başka tarih ders kitabı/kitapları da öğrenime alınabilmiştir. Bu çerçevede Türkiye'de tarih ders kitapları noktasında dört dönem ortaya çıkmıştır.

Birinci dönem 1931-1951 yılları arası dönemdir. Türk Tarih Tezi'nin egemen olduğu Atatürk döneminde cumhuriyetin ilk tarih ders kitapları yazılmış ve tek kitap olarak öğrenimde kalmıştır. Atatürk'ün ölümünden sonra 1942'de Hümanist tarih anlayışın egemen olduğu bu dönemde yeni yazarlara yazdırılan tarih ders kitapları da aynı şekilde 1951 yılına kadar tek kitap olarak öğrenimde kalmıştır.

İkinci dönem 1951-1967 yılları arası dönemdir. Demokrat Parti (DP) iktidarı ile başlayan süreçte tarih ders kitapları serbest basıma bırakılmıştır. Hümanist tarih anlayışının devam ettiği bu dönemde devlet tarafından yazdırılan ve basılan ders kitapları olmakla beraber özel yayınevleri tarafından farklı yazarlara yazdırılmış ders kitapları da basılmıştır. Bu dönem tarih ders kitaplarının yazdırılmasında ve basılmasında çok kitap anlayışı görülmüştür.

Üçüncü dönem 1967-1993 yılları arası dönemdir. 1967-1976 arası dönemde Hümanist tarih anlayışının egemen olduğu Emin Oktay ve Niyazi Akşit tarafından yazılan tarih ders kitapları tek kitap olarak devam etmekte iken 1976'da MC Hükümetlerinin iktidarı ile Türk-İslam anlayışının egemen olduğu tarih ders kitapları tek kitap olarak öğrenime alınmıştır. 1978'de tekrar Hümanist anlayışa sahip Emin Oktay ve Niyazi Akşit tarafından yazılan tarih ders kitapları öğrenime alınmıştır. Arada askeri muhtıra ve askeri darbe yaşanmasına rağmen tarih ders kitapları tek kitap olarak öğrenimde kalabilmiştir.

Dördüncü dönem 1993-2017 yılları arası dönemdir. Bu dönemde tarih ders kitapları tekrar serbest basıma bırakılmıştır. Dolayısıyla da çok ders kitabı anlayışı tekrar egemen olmuştur. Tarih ders kitaplarında devlet tarafından yazdırılan ve basılan tarih ders kitapları ile beraber farklı yazarlara yazdırılan ve özel yayınevleri tarafından basılan tarih ders kitapları da öğrenime alınmıştır. 1993 sonrasında öğrenimde olan tarih ders kitaplarında Türk-İslam Sentezi anlayışı ile Atatürkçülük bir arada verilerek ortak bir payda oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

Aktın, K.(2005). *1930-1950 dönemi ortaöğretim tarih ders kitaplarında tarihçilik anlayışı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Aslan, E.(2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ders kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.
- Aslan, E.(2008). *Devrim tarihi ders kitapları*. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca sempozyumu. (S. Özbaran Yay. Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Avcıoğlu, D.(1995). *Türklerin tarihi birinci kitap*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Aydın, İ.(1997). *Türkiye'de ders kitapları ve tarih ders programı(Ön rapor)*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Behar, B.E.(2008). *Tarih öğretiminde "Türk dünyası"*. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca Sempozyumu. (Yay. Haz. S. Özbaran). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Copeaux, E.(2006). *Türk tarih tezinden Türk-İslam sentezine*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doğan, N.(1994). *Ders kitapları ve sosyalleşme*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Ergün, M.(1982). *Atatürk devri Türk eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Ersanlı B.(2015). *İktidar ve tarih*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güler, A.(2004). *Türk eğitim politikalarının tarihsel süreci*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- Güngör, E.(1982). *Dünden, bugüne tarih-kültür-milliyetçilik*. Ankara: Mayaş Yayınları.
- Güvenç, B., Şaylan, G., Tekeli, İ., Turan, Ş.(1991). *Türk-İslam sentezi*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Hacıbrahimoğlu, I. Ç.(2012). *Cumhuriyet ve hümanizma algısı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnal, K.(1996). *Eğitimde ideolojik boyut*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Kabapınar, Y.(2008). *Kredili sistem ve lise tarih kitapları*. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca sempozyumu. Yay. Haz. Salih Özbaran. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Karasar, N.(2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mayring, P.(2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. (A. Gümüş-M.S.Durgun, Çev.). Ankara: Bilgesu yayıncılık.
- Neuman, C.K.(2008). *Tarihin yararı ve zararı olarak türk kimliği: Bir akademik deneme*. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca sempozyumu. (S. Özbaran Yay. Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Parlak, İ.(2005). *Kemalist ideolojide eğitim*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Sezen, Y.(1997). *Hümanizm ve Atatürk devrimleri*. İstanbul: Ayışığı Kitapları.
- Şimşek, A., Yazıcı, F.(2013). Türkiye'de tarih öğretiminin dünü, bugünü. *TYB. Akademi, Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 9-32.
- T. C. Maarif Vekilliği(1991). *Birinci maarif şûrası 17-29 Temmuz 1939*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- T. C. Maarif Vekilliği(1991). *İkinci maarif şûrası 157-21 Şubat 1943*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı(1991). *Dördüncü milli eğitim şûrası 22-31 Ağustos 1949*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı(1975). *Dokuzuncu milli eğitim şûrası 24 Haziran-4 Temmuz 1974*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı(1982). *Onbirinci milli eğitim şûrası 8-11 Haziran 1982*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T. C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı(1989). *XII. milli eğitim şûrası 18-22 Temmuz 1988*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı(1993). *Ondördüncü milli eğitim şûrası 27-29 Eylül 1993*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Maarif Vekaleti (1340[1924]). *Liselerin ikinci devre müfredat programı*. İstanbul: Matbaa-ı Amire.
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı.(1938). *Lise programı*. İstanbul: Devlet Basımevi.

- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti Millî Talim ve Terbiye Dairesi.(1927). *1340 tarihli orta mektep ve lise müfredat programlarına zeyl*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti.(1934). *Lise müfredat programı*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Vekaleti. (1952). *Lise müfredat programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Maarif Vekaleti.(1956). *Lise müfredat programı*. Ankara: Maarif Basımevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti.(1960). *Lise müfredat programı*. Ankara: Maarif Basımevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı.(1970). *Lise müfredat programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı.(1973). *Lise müfredat programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı.(1976). *Lise programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1983). *Lise ve dengi okullar tarih-coğrafya programları*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1993). *Tarih 1-2 programları*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2007). *Ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi programı*. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2011). *Ortaöğretim 10. sınıf tarih dersi öğretim programı ve 10. sınıf seçmeli tarih dersi öğretim programı*. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2011). *Ortaöğretim 11. sınıf tarih dersi öğretim programı*. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2012). *Ortaöğretim çağdaş Türk ve dünya tarihi dersi öğretim programı*. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2012). *Ortaöğretim Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Ankara.
- T.C. Maarif Vekilliği.(1939). *Tebliğler dergisi*, 2(37).
- T.C. Maarif Vekilliği.(1940). *Tebliğler dergisi*, 3(88).
- T.C. Maarif Vekilliği.(1941). *Tebliğler dergisi*, 4(138).
- T.C. Maarif Vekilliği.(1942). *Tebliğler dergisi*, 5(188).
- T.C. Maarif Vekilliği.(1943). *Tebliğler dergisi*, 6(239).
- T.C. Maarif Vekilliği.(1944). *Tebliğler dergisi*, 7(293).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1945). *Tebliğler dergisi*, 8(344).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1946). *Tebliğler dergisi*, 9(397).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1947). *Tebliğler dergisi*, 10(450).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1948). *Tebliğler dergisi*, 11(500).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1949). *Tebliğler dergisi*, 12(551).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1950). *Tebliğler dergisi*, 13(605-606).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1951). *Tebliğler dergisi*, 14(660).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1952). *Tebliğler dergisi*, 15(708).
- T.C. Milli Eğitim Vekaleti.(1953). *Tebliğler dergisi*, 16(746).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1954). *Tebliğler dergisi*, 17(799).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1955). *Tebliğler dergisi*, 18(866).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1956). *Tebliğler dergisi*, 19(904).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1957). *Tebliğler dergisi*, 20(968).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1958). *Tebliğler dergisi*, 21(1007).

- T.C. Maarif Vekaleti.(1959). *Tebliğler dergisi*, 22(1058).
- T.C. Maarif Vekaleti.(1960). *Tebliğler dergisi*, 23(1104).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1961). *Tebliğler dergisi*, 23(1153).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1962). *Tebliğler dergisi*, 25(1203).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1963). *Tebliğler dergisi*, 26(1254).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1964). *Tebliğler dergisi*, 27(1304).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1965). *Tebliğler dergisi*, 28(1355).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1966). *Tebliğler dergisi*, 29(1404).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1967). *Tebliğler dergisi*, 30(1452).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1968). *Tebliğler dergisi*, 31(1502).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1969). *Tebliğler dergisi*, 32(1556).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1970). *Tebliğler dergisi*, 33(1608).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1971). *Tebliğler dergisi*, 33(1658).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1972). *Tebliğler dergisi*, 35(1698).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1973). *Tebliğler dergisi*, 36(1745).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1974). *Tebliğler dergisi*, 37(1790).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1975). *Tebliğler dergisi*, 38(1838).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1976). *Tebliğler dergisi*, 39(1885).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1977). *Tebliğler dergisi*, 40(1944).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1978). *Tebliğler dergisi*, 41(1987).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1979). *Tebliğler dergisi*, 42(2029).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1980). *Tebliğler dergisi*, 43(2061).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1980). *Tebliğler dergisi*, 43(2065).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1981). *Tebliğler dergisi*, 44(2083).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1982). *Tebliğler dergisi*, 45(2108).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1983). *Tebliğler dergisi*, 46(2135).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1984). *Tebliğler dergisi*, 47(2163).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1985). *Tebliğler dergisi*, 48(2191).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1986). *Tebliğler dergisi*, 49(2209).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1987). *Tebliğler dergisi*, 50(2232).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1987). *Tebliğler dergisi*, 50(2238).
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.(1988). *Tebliğler dergisi*, 51(2265).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1989). *Tebliğler dergisi*, 52(2283).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1990). *Tebliğler dergisi*, 53(2307).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1991). *Tebliğler dergisi*, 54(2334).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1992). *Tebliğler dergisi*, 55(2355).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1993). *Tebliğler dergisi*, 56(2383).

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1993). *Tebliğler dergisi*, 56(2396).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1994). *Tebliğler dergisi*, 57(2406).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1995). *Tebliğler dergisi*, 58(2432).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1996). *Tebliğler dergisi*, 59(2454).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1997). *Tebliğler dergisi*, 60(2476).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1998). *Tebliğler dergisi*, 61(2491).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(1999). *Tebliğler dergisi*, 62(2503).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2000). *Tebliğler dergisi*, 63(2513).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2001). *Tebliğler dergisi*, 64(2525).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2002). *Tebliğler dergisi*, 65(2537).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2003). *Tebliğler dergisi*, 66(2549).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2003). *Tebliğler dergisi*, 66(2550).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2004). *Tebliğler dergisi*, 67(2561).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2005). *Tebliğler dergisi*, 68(2572).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2005). *Tebliğler dergisi*, 68(2574).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2006). *Tebliğler dergisi*, 69(2585).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2006). *Tebliğler dergisi*, 69(2587).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2007). *Tebliğler dergisi*, 70(2596).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2008). *Tebliğler dergisi*, 71(2606).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2009). *Tebliğler dergisi*, 72(2616).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2010). *Tebliğler dergisi*, 73(2628).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2011). *Tebliğler dergisi*, 74(2640).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2012). *Tebliğler dergisi*, 75(2652).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2013). *Tebliğler dergisi*, 76(2664).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2014). *Tebliğler dergisi*, 77(2676).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2015). *Tebliğler dergisi*, 78(2688).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2016). *Tebliğler dergisi*, 79(2700).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.(2017). *Tebliğler dergisi*, 80(2712).
- Tekeli, İ.(2011). *Birlikte yazılan ve öğrenilen bir tarihe doğru*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ.(2008). *Küreselleşen dünyada tarih öğretiminin amaçları ne olabilir?. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca sempozyumu*. (S. Özbaran Yay. Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ.(1998). *Tarihyazını üzerine düşünmek*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Timuroğlu, V.(1991). *Türk-İslam sentezi*. Ankara: Başak Yayınları.
- Tunçay, M.(2015). *Türkiye Cumhuriyeti'nde tek-parti yönetiminin kurulması (1923-1931)*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Türk Dil Kurumu.(1976). *İsmarlama ders kitapları üzerine rapor*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Edebiyat Cemiyeti.(1977). *Dil kurumunun ders kitapları hakkındaki iddialarına verilen karşılıklar cevap*. İstanbul: Ören Basımevi.
- Uçar, F.(2015). *Türk siyasi hayatında milliyetçi cephe hükümetleri*. Ankara: Berikan Yayınevi.

- Uzunçarşılı, İ.H.(1939). Türk tarihi yazılırken Atatürk'ün alaka ve görüşlerine dair hatıralar. *Bellekten*, 3(10), 349-353.
- Üstel, F.(2004). *Makbul vatandaşın peşinde: II. Meşrutiyet'ten bugüne vatandaşlık eğitimi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pingel, F.(2004). *Ders kitaplarını araştırma ve düzeltme rehberi UNESCO*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Vurgun, A.(2016). *Milli tarih nedir?* İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Yıldırım, R.(2008). *Tarih ders kitaplarında Anadolu uygarlıkları*. Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca sempozyumu. (S. Özbaran Yay. Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yıldırım, A., Şimşek, H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T.(2016). *Tarih ders kitaplarında kimlik söylemi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Yıldırım, T.(2014). *Meşrutiyet'ten günümüze tarih ders kitaplarında türk kimliğinin inşası*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Yücel, H.Â.(1994). *Türkiye'de orta öğretim*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.